

Rektors beslutsmöte

PROTOKOLL NR 177-17

Beslutsdatum: 2017-06-26

Ärende Yttrande avseende betänkandet *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) (M2017/00779/Ke)
Dnr 1467-2017

Föredragande Peder Rönnbäck

Närvarande Erik Höglund, ställföreträdande rektor, beslutande
Birgitta Bergvall-Kåreborn, prorektor
Lisette Edin, bitr chef verksamhetsstöd
Elisabeth Engren, sekreterare

Ärendebeskrivning

Universitetet har av Miljö- och energidepartementet uppmanats inkomma med yttrande avseende betänkandet *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) från utredningen cirkulär ekonomi. Utredningens uppdrag har varit att analysera och föreslå styrmedel för att främja ökad nyttjandegrad och ökad återanvändning av produkter för att därmed förebygga uppkomsten av avfall. Utredningen har därtill valt att beskriva vad cirkulär ekonomi innebär och hur Sverige kan styra i den riktningen. De förslag som presenteras behandlar i sin tur tillsättandet av en delegation för cirkulär ekonomi, ökad tillgänglighet till bilpooler, avdrag för reparation inför vidareförsäljning av konsumentprodukter (hyberavdrag), underlättande för hushåll att förebygga avfall, förebyggande avfall i statlig och kommunal verksamhet, stärkt reklamationsrätt av undermåliga produkter samt ökad rättsäkerhet inom begagnathandel och delning.

Förslag till yttrande framgår i Bilaga 1. Sakkunnig i ärendet har varit Jesper Stage, professor i nationalekonomi.

Beslut **Rector beslutar**

att Luleå tekniska universitet avger yttrande avseende betänkandet *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) i enlighet med Bilaga 1.

Vid protokollet /Elisabeth Engren

Justeras /Erik Höglund

Exp.datum: 2017-06-28

Delges: Registrator, ETS-Jesper Stage, Peder Rönnbäck, Miljö- och energidepartementet

Bilaga 1, rektorsbeslut nr 177-17

YTTRANDE

2017-06-26 Vårt dnr 1467-2017

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande avseende betänkandet *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) (M2017/00779/Ke)

Luleå tekniska universitet lämnar härmed yttrande avseende betänkandet *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) från utredningen cirkulär ekonomi.

Universitetet menar att ett genomgående problem med del 1 (kap 3 – 10) är att det aldrig framgår klart vad det egentligen är för problem som ska lösas. Ökad resurseffektivitet och minskade avfallsströmmar har varit en utgångspunkt för utredningen och således varit i det närmaste ett självändamål, men det viktigaste borde rimligen vara att resurser används – och avfall hanteras – på sätt som är bra för miljön. Utgångspunkten i sig kunde alltså ha diskuterats utförligare.

Som konstateras i inledningen till kapitel 3 så är problemet inte att viktiga resurser riskerar att ta slut och inte heller att Sverige skulle ha växande avfallsberg som inte kan hanteras. I stället skrivs i tämligen vaga ordalag att avfall kan ge miljöproblem. Det är naturligtvis ett korrekt påstående, men det följer inte någon analys av vilka konkreta miljöproblem som ska lösas i Sveriges fall och vilka typer av avfall det är som därför behöver minskas eller hanteras på ett sätt som är miljömässigt bättre. I stället behandlas i del 1 huvudsakligen begreppet cirkulär ekonomi, ansatser i Sverige och internationellt som syftat antingen till cirkulär ekonomi specifikt eller till bättre miljö allmänt, och att det finns många (främst utländska) studier som pekar på att en mer cirkulär ekonomi vore bra. I denna del av utredningen skulle det varit önskvärt med konkretion och Sverigespecifik analys som skapade en grund mot vilken det varit möjligt att bedöma de följande förslagen i del II.

I och med det blir förslaget i kapitel 9, att Sverige bör ha en delegation för cirkulär ekonomi, dåligt underbyggt; det framgår inte vilka problem delegationen ska lösa, och i kapitel 9 ges heller aldrig någon särskild tydlig beskrivning av vad som skulle vara delegationens uppdrag.

Kapitel 10 diskuterar miljöskatteväxling, men diskussionen är mycket förenklad. En viktig slutsats från den akademiska diskussionen om miljöskatteväxling är att man inte enbart kan se till de direkta effekterna av att kostnaderna höjs för de varor som man höjer skatter på; man måste även se till indirekta effekter i resten av ekonomin. Utredningen lägger inte något konkret förslag på området men gör bedömningen att hållbar utveckling bör vara

utgångspunkten när skattesystemet utformas och den uppfattningen delar universitetet. Hur det sedan ska konkretiseras måste utredas vidare.

I del 2 (kapitel 11 – 18) kommer man till konkreta åtgärder som strängt taget inte bygger på det som skrevs i del 1 utan främst tycks bygga på diskussioner med aktörer inom den cirkulära ekonomin som utredningen haft dialog med. I kapitel 12 konstateras att de varor där marknaderna för reparation och begagnade produkter fungerar bäst är dyra varor; billiga varor kasseras snarare än repareras när de går sönder, och de flesta köper hellre sådana varor nya än betalar nästan lika mycket för en begagnad produkt. Det går att diskutera hur stort samhällsproblem detta är, men nu har ju minskning av mängden av avfall varit en utgångspunkt för utredningen. Den tar upp några aspekter på dessa marknader där regelverken inte tycks fungera väl och där det vore intressant att diskutera förändrade regler; att regler som egentligen är tänkta att stoppa dumpning av avfall i andra länder i praktiken gör det svårt att sälja begagnade varor utomlands (där intresset för begagnade varor är större än hos svenska konsumenter) och också försvårar att trasiga produkter skickas utomlands för reparation. Här hade det varit intressant att diskutera tänkbara förändringar i regelverk, men det görs inte i utredningen.

Det första konkreta förslag som läggs i denna del av utredningen (kapitel 14) är i stället att en tämligen nischad form av biluthyrning ska definieras som bilpooler i lagstiftningen och att kommuner ska ges utrymme att ge förmånlig behandling av bilar som hyrs ut på denna väg, exempelvis genom att parkeringsplatser öronmärks för bilpoolsbilar. Utredningen befarar (förmodligen med all rätt) att en alltför generös definition av bilpooler skulle öppna för missbruk, men den definition man väljer gör samtidigt att mycket av det som i dagligt tal uppfattas som bilpooler (exempelvis att privatpersoner samåker) inte skulle klassas som bilpooler i lagens mening och därmed inte få de förmåner som hyrbilarna skulle få. Även här är det lite oklart vilket problem man avser att lösa. Att parkeringsplatser tar upp värdefull mark i många städer nämns flera gånger, och det är förvisso riktigt, men här finns redan ett styrmedel (parkeringsavgifter) som lätt går att höja och/eller variera efter behov. Trafikträngsel är ett problem i en del städer, men det är oklart hur stor skillnad ökad användning av bilpooler skulle minska detta problem; erfarenheten är tyvärr att även om just de som använder bilpoolerna kör mindre bil än de skulle gjort annars leder den ökade framkomligheten till att övriga använder bilen ännu mer än tidigare. Det är de samlade trafiksystemeffekterna, inte effekten på just bilpoolsanvändarna, som är det intressanta, och detta diskuteras inte alls i utredningen. Det behövs trafikflödessimuleringar för att utvärdera detta förslag.

Det andra konkreta förslag som läggs (kapitel 15) är att en skattereduktion, analogt med dagens rot- och rutavdrag, ska införas för att stimulera ökad användning av hyr-, begagnat- och reparationstjänster. Det angivna problemet här är, som diskuterades ovan, att svenska konsumenter hellre köper nytt än reparerar eller köper begagnat när det gäller relativt billiga varor. Att underlätta reparationer utomlands och försäljning av begagnade varor utomlands vore (som diskuterades ovan) förmodligen enklare sätt att utnyttja befintliga varor bättre än i dag, men några konkreta förslag till detta läggs inte. I stället ska ett relativt komplicerat nytt skattereduktionssystem införas med oklar verkan. Detta måste rimligen utredas grundligare.

Förslagen i kapitel 16 om att kommuner ska underlätta för hushåll att förebygga avfall och göra det lättare att sortera ut konsumentprodukter som går att återanvända samt förslagen i kapitel 17 om att statliga myndigheter och kommuner ska åläggas att arbeta för minskade

avfallsmängder i den egna verksamheten bedöms som rimliga, givet utgångspunkten att avfall i sig alltid är dåligt.

Sammanfattningsvis presenteras i utredningen några förslag som universitet inte har några invändningar mot, men utredningen som helhet saknar väsentliga delar och det vore önskvärt att flera av förslagen var utförligare underbyggda.

Beredande handläggare har varit Peder Rönnbäck

Beslut har fattats av ställföreträdande rektor Erik Höglund